

4. Berliand Y. E. Yhra kak fenomen soznaniya / Y. E. Berliand. – Kemerovo: “Alef”. Humanytarnyii tsestr, 1992. – 94 s.
5. Hadamer H.-H. Istyna i metod: [per. z nim.] / H.-H. Hadamer. – K.: Yunivers, 2000. – T.1. – 464 s.
6. Demydov A.B. Fenomenyi chelovecheskoho byityia / A.B. Demydov. – Mn.: Yzdatelskyi tsestr ZAO “Экономпресс”, 1999.- 325 s.
7. Noveishyi fylosofskyi slovar / Sost. A.A. Hrytsanov.- Mn.- Yz-vo V.M. Skakun.- 1998.
8. Patrakov Э.В. Fylosofskye osnovyi prymeneniya yhryi v praktike psykhologicheskoi pomoshchy: [rezhym dostupu] <https://cyberleninka.ru/article/n/filosofskie-osnovy-primeneniya-igry-v-praktike-psihologicheskoy-pomoschi>.
9. Syhov K. Chelovek vne yhryi y chelovek yhraiushchyi / K. Syhov // Fylosofyia y sotsyolohycheskaia myisl. – 1990. – № 4. – С. 31 – 47.
10. Fynk O. Osnovnyie fenomenyi chelovecheskoho byityia / O. Fynk // Problemyi cheloveka v zapadnoi fylosofyy. – M.: 1988. – S. 357–402.
11. Kheizynha Y. Homo Ludens. V teny zavtrashneho dnia / Y. Kheizynha. – M.: Prohress – Akademyia, 1992. – 464 s.

Одержано статтю: 08.08.2019

Прийнято до друку: 22.08.2019

УДК 378.034/.037

DOI: 10.15330/esu.16.181-186

Ірина Сопівник,

доктор педагогічних наук, доцент,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України (м. Київ, Україна)

Iryna Sopivnyk,

Doctor of pedagogical sciences, Associate Professor,
National University of Life and Environmental
Sciences of Ukraine (Kyiv, Ukraine)

sopivnyk_i@nubip.edu.ua

Вікторія Мацола,

студентка, Національний університет біоресурсів і
природокористування України (м. Київ, Україна)

Viktoriia Matsola,

student, National University of Life and
Environmental Sciences of Ukraine (Kyiv, Ukraine)

vika_9903@ukr.net

МОНІТОРИНГ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

MONITORING OF VALUABLE ORIENTATIONS OF MODERN YOUTH

У статті подано результати моніторингу ціннісних орієнтацій сучасних українських старшокласників та студентів. Висвітлено особливості ціннісної сфери юнаків, що обумовлені як специфікою віку, так і ціннісними орієнтирами українського суспільства загалом. Встановлено, що для сучасної учнівської та студентської молоді найбільш важливими (у порядку спадання) є такі цінності як: освітні; життєвоважливі; пов'язані із самоствердженням; родинні; професійні; соціальні; матеріальні; ігрові; пов'язані з владою; конформістичні.

Ключові слова: цінність, ціннісні орієнтації, ціннісна сфера особистості, аксіологічний підхід, молодь, моніторинг.

The article presents the results of the monitoring of value orientations of modern Ukrainian high school students and students. The features of the value sphere of young men are highlighted, which are caused both by the specifics of age and the value orientations of Ukrainian society as a whole. It has been established that for modern students and young people the most

important (in descending order) are such values as: educational; life; related to self-affirmation; related; professional; social; material; gaming; related to power; conformist

Key words: value, value orientation, value sphere of personality, axiological approach, youth, monitoring.

Актуальність. Сучасна молодь – це люди, які у найближчій перспективі будуть визначати розвиток суспільства. Від їх ціннісних орієнтацій залежатиме поведінка в різних сферах суспільного буття. Тому для того аби виявити та вивчити, що становить цінність для сучасної молоді, необхідно здійснювати відповідний моніторинг. У процесі нашої дослідної роботи моніторинг передбачав збір інформації, аналіз документів та наукових публікацій, спостереження, анкетування, з наступною обробкою отриманої інформації, аналізі даних та формулюванням висновків щодо ціннісного ставлення сучасної української молоді до різних сфер буття. Це дозволить не тільки говорити про сучасний стан ціннісного світогляду молодих людей, а й прогнозувати певні соціальні явища в найближчому майбутньому.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Окремі аспекти досліджуваної проблеми вивчалися як зарубіжними, так і вітчизняними дослідниками, зокрема обґрунтовано та висвітлено: методологічні підходи до формування цінностей особистості (Бех І. Д. Психологічні джерела виховної майстерності. 2009.); роль вищої освіти у формуванні цінностей (Civic Provocations, Donald W. Harward, editor (April 2012); методологічні засади діагностики ціннісних орієнтацій студентів (Z.Piwonski); особливості формування ціннісної сфери особистості у процесі викладання математики (Chin, C, & Lin, F. L.); роль інтернет-технологій у формуванні ціннісних орієнтацій особисті (Jakub Nowak “Globalne usieciowienie aktywizmu: nowe media a rozwój nowych ruchów społecznych”, 2011); особливості ціннісної сфери вчителя (Campbell, E.); форми та методи організації моніторингової діяльності в педагогічному закладі вищої освіти (Т.Щебликіна) та ін. Висвітленню питань ціннісних орієнтацій особистості присвячені також праці таких дослідників як В. Абушенко, С. Анісімов, О. Бікла, Г. Васянович, О. Вишневський, О. Головаха, С. Гончаренко, Н. Дмитрук, І. Зязюн, А. Кавалеров, М. Каган, С. Кіреєв, О. Лимарчук, І. Мостова, Л. Овсянецька, В. Огнев’юк, В. Оржеховська, Г. Падалка, О. Савчук, М. Сметанський, Р. Сопівник, Н. Ткачова, Г. Шевченко, В. Шелепа [1–9] та ін.

Мета статі полягає у висвітленні результатів моніторингу ціннісних орієнтацій української молоді, що навчається.

Методи. У процесі дослідження застосовано наступні методи: анкетування – з метою вивчення ціннісних орієнтацій сучасної молоді; узагальнення – з метою виокремлення найбільш значущих вартостей молодих людей, а також для визначення спільних та відмінних ознак у ціннісних орієнтаціях сучасної молоді.

Результати. Аксиологічний підхід передбачає формування системи цінностей, що визначають її ставлення як до професійної діяльності, так і до себе, інших людей, суспільства, країни, навколишнього світу. До основних цінностей належать: повага до людини, Батьківщини, мови, культури, національним традицій, історії, держави, легітимно обраної влади; почуття свободи; пріоритет соціальної гармонії над класовою, расовою ворожнечою; усвідомлення і відстоювання власних прав і свобод та визнання прав і свобод інших людей; пошана до Закону і рівність усіх перед ним; суверенітет особи; перевага ідеї громадянськості над ідеєю влади; самовідповідаль-

ність людини; рівність можливостей; повага до виборів як головного механізму демократії; толерантне ставлення до чужих поглядів.

Результати досліджень українських соціологів свідчать, що “для більшості молоді сьогодні насамперед є найважливішим здоров’я (55,8%), матеріальний добробут (53,8%) та досягнення поставленої мети (44,3%). У другу чергу, молодь найважливішим вважає для себе мир та спокій на українській землі (39,9%), досягнення соціального статусу/кар’єри (37,9%), наявність хороших і вірних друзів (35,2%), народження та виховання дітей (34,3%), пошук коханої людини та створення сім’ї (32,3%). У третю чергу – отримання задоволень від життя (28,2%), пошук роботи за фахом (20,4%) та будь-якої роботи (19,3%), власне самовдосконалення (20%), здобуття вищої освіти (15,9%)” [1, с. 7].

Нами було проведено дослідження за методикою польського вченого Зіслава Півонського. Дана методика передбачає анкетне опитування учнівської молоді. Анкетування було проведено у Гімназії №179 м. Києва Голосіївського району серед учнів 8-11 класів та серед студентів 1 курсу Національного університету біоресурсів та природокористування України. Вікові рамки респондентів становлять 14–18 років. Усього було опитано 87 осіб: дівчат – 49, хлопців – 38. Анкета складалася із 50 пунктів та передбачала анонімність. Питання анкети охоплювали цінності усіх сфер життя людини: конформістичні, освітні, соціальні, ігрові, матеріальні, професійні, пов’язані із самоствердженням, пов’язані з владою, життєво важливі та родинні.

Узагальнення результатів опитування дало можливість побудувати ієрархію цінностей учнівської і студентської молоді (див. Рис. 1).

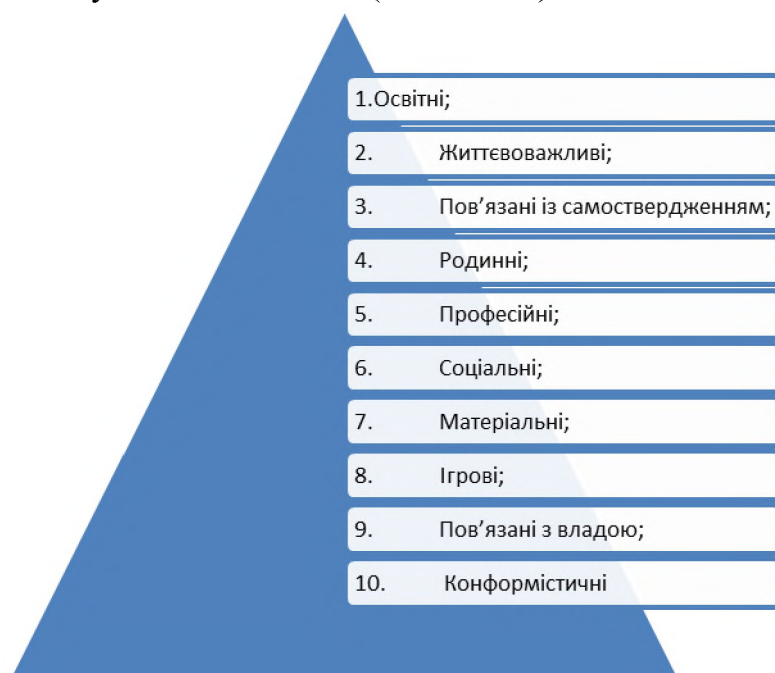

Рис. 1. Ієрархія цінностей сучасної української учнівської та студентської молоді

Відповідно до результатів опитування, більшість старшокласників вважають, що навчання після закінчення школи повинно бути обов’язковим, адже освіта є важливою для людини. Також вважають, що завжди треба допомагати тим, хто потребує допомоги. Більшою повагою користуються люди, які мають вищу освіту.

Життєвоважливі цінності ґрунтуються на тому, що більшість з опитаних не відмовляються від поставлених цілей, коли стикаються з надмірною кількістю проблем. Вважають фізичне здоров'я важливою складовою успіху і поважають людей, які гарно справляються зі своїми обов'язками. І чим доросліші опитувані, тим більше вони цінують те, що мають. Радіють кожного дня, що можуть споглядати навколишній світ. Ця тенденція прослідковується загалом в учнів старших класів та опитаних студентів, що свідчить про усвідомлення молоддю цінності життя.

Результати по третьому пункту вказують на те, що в учнів високо розвинені лідерські якості. Адже вони хочуть бути найкращими в тому, що роблять, переконані, що в майбутньому досягнуть успіху. Але, у той же час, викликає тривогу те, що не значний відсоток респондентів проявили високий рівень самовіддачі. Більшість з них погодилися з пунктом “як платять, так і працюю”. Тобто, опитані високо цінують свій час та можливості. Але в той же час, вважають, що матеріальний стан ще не означає, що людина буде користуватися повагою.

Приємним є те, що для сучасної молоді родина є важливою цінністю. Прослідковується єдина думка – людина, яка має родину є щасливою. І що також цікаво, опитані, котрі є в сім'ї не єдиною дитиною зазначаються, що чим більше має людина родичів, тим легше їй живеться.

Професійні цінності знаходяться посередині нашої ієрархії. Молоді люди вважають, що головне, аби робота приносила задоволення. І що саме в процесі роботи особа показує, чого вона варта. Щоправда, в осіб старшого віку вагомішою є матеріальна забезпеченість, тобто працювати на роботі з низькою заробітною платою, навіть якщо вона приносить задоволення – не є пріоритетом сучасної молоді.

Соціальні цінності також є важливими для сучасної молоді. Вони готові допомагати тим, хто потребує допомоги, але не підставляючи себе. Тобто, якщо вибір треба зробити між власною вигодою та допомогою комусь іншому, то більшість обирає або варіант “не знаю”, або ж точно не готові ризикувати власним благополуччям.

Матеріальні цінності посідають одне з останніх місць у вищезгаданій ієрархії. Тобто бачимо, що опитані вважають, що за допомогою грошей не можна досягти успіху, поваги тощо. Але не малий відсоток має також високі амбіції стосовно свого майбутнього. Престижна робота з високою зарплатнею, великий будинок тощо. Але головне, що не підтверджується теза, що мета виправдовує засоби, а отже, моральність є цінністю.

Цінність гри для молоді оцінити важко, так як більшість або не визначилися, марне це витрачання часу, або вважають, що це дійсно необхідність. Але майже 40% з опитаних погодилися, що проводити вільний час з друзями – важлива складова життя.

Цінності пов'язані із владою. Аналізуючи анкети однозначно бачимо, що для молоді влада – не головне. Адже досягти успіху можна і треба за допомогою таланту та власних зусиль. Але певний відсоток не відкидає варіанту допомоги впливових родичів.

Стосовно ж конформістичних цінностей – то вони не є важливою цінністю для молодих людей сьогодення. Пристосовуватись та пливати за течією – не їх варіант. А це означає, що молодь не буде пасивно споглядати, пристосовуватися до умов та обставин, а навпаки, буде активно змінювати оточуюче середовище.

Висновки і перспективи. У процесі дослідження встановлено, що для сучасної учнівської та студентської молоді найбільш важливими (у порядку спадання) є

такі цінності як: освітні; життєвоважливі; пов'язані із самоствердженням; родинні; професійні; соціальні; матеріальні; ігрові; пов'язані з владою; конформістичні. Для молоді, що навчається, однією із найважливіших цінностей є освіта, яка передбачає отримання нових знань, умінь, навичок, набуття професійної компетентності та саморозвиток. Сучасна молодь ставить перед собою короткострокові, життєвоважливі цілі, і прагне їх досягнути якомога швидше. Учнівська і студентська молодь має розвинену потребу у високих досягненнях та хоче само реалізуватися в житті і самоствердитися, але разом із цим не готова докладати значних зусиль та появляти наполегливість у праці над собою. Більшість юнаків і дівчат мають усвідомлену потребу в сім'ї та родині з дітьми, хоча, зрідка, зустрічаються й прихильники руху "чайлдфрі". У професійній сфері, для молодих людей, важливо працювати у тій сфері та займатися таким видом діяльності, який буде приносити і задоволення й матеріальну винагороду. Хоча, варто відзначити, що матеріальні цінності для сучасної молоді не є найважливішими і поступаються моральним пріоритетам.

Перспективи подальших досліджень полягають у систематичному моніторингу та виявленні динаміки ціннісних орієнтацій сучасної молоді під впливом суспільно значимих змін та подій.

Література

1. Дмитрук Н., Падалка Г., Кіреєв С. Мостова І., Бікла О., Шелепа В. Цінності української молоді. К.: ПП"СКД". 2016. 90 с.
2. Захаренко Н.А. Ценности молодежи: что должно насторожить. URL: <http://rusrand.ru/analytics/cennosti-molodeji-cto-doljno-nastorozhit>
3. Лимарчук О. Світогляд, цінності та критерії вибору роботи покоління Y. URL: <https://www2.deloitte.com/ua/uk/pages/press-room/expert/2016/hcas-generation-y-description.html>. – Назва з екрану.
4. Ніколаєнко С.М., Шинкарук В.Д., Рудень Д.М., Сопівник Р.В., Сопівник І.В., Петрів Г.В., Кушнір А.О., Мойсєєв В.В., Давидова О.П. Програма виховання студента: "Фахівець, громадянин, патріот". К.: "Компринт". 2016. 74 с.
5. Сопівник І. В. Ціннісний (аксіологічний) підхід у вихованні особистості. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія "Педагогіка, психологія, філософія"*. 2016. Вип. 239. С. 225-229.
6. Сопівник Р. В., Сопівник І. В. Експериментальна робота з удосконалення виховної роботи зі студентською молоддю. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія "Педагогіка, психологія, філософія"*. 2010. Вип. 155, Ч.1. С. 282–286.
7. Сопівник Р. В. Ціннісні орієнтири екзистенціалізму в контексті виховання особистості. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика: Збірник наукових праць*. 2015. Вип. 2 (65). С. 164-173.

References

1. Dmytruk, N., Padalka, H., Kirieiev, S., Mostova, I., Bikla, O., Shelepa, V. (2016) Tsinnosti ukrainskoi molodi [The values of Ukrainian youth]. – K.: PP"SKD", 2016. – 90 s.
2. Zakharenko, N. A. Tsennosti molodezhy: chto dolzhno nastorozhyt [Youth values: what should alert]. Available at: <http://rusrand.ru/analytics/cennosti-molodeji-cto-doljno-nastorozhit>
3. Lymarchuk, O. Svitohliad, tsinnosti ta kryterii vyboru roboty pokolinnia Y [Worldview, Values and Y Generation Selection Criteria]. Available at: <https://www2.deloitte.com/ua/uk/pages/press-room/expert/2016/hcas-generation-y-description.html>.
4. Nikolaienko S.M., Shynkaruk V.D., Ruden D.M., Sopivnyk R.V., Sopivnyk I.V., Petriv H.V., Kushnir A.O., Moisieiev V.V., Davydova O.P. Prohrama vykhovannia studenta: "Fakhivets, hromadianyn, patriot" [Student education program "specialist, citizen, patriot"]. Kiev: "Kompriynt", 74.
5. Sopivnyk, I. V. (2016) Tsinnisnyi (aksiolohichnyi) pidkhid u vykhovanni osobystosti [Valuable (axiological) approach in the education of the individual] *Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy / Seriiia "Pedahohika, psykholohiia, filosofiiia"*, 239, 225-229.

6. Sopivnyk, R. V., Sopivnyk I. V. (2010) Eksperymentalna robota z udoskonalennia vykhovnoi roboty zi studentskoiu moloddiu [Experimental work on improvement of educational work with students] Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy / Seriya "Pedagogika, psykholohiia, filosofiia", 155/1, 282–286.
7. Sopivnyk, R.V. (2015) Tsinnisni oriientyry ekzystentsializmu v konteksti vykhovannia osobystosti [Valuable orientations of existentialism in the context of the education of the person] Dukhovnist osobystosti: metodolohiia, teoriia i praktyka: Zbirnykh naukovykh prats, 2 (65), 164-173.

Одержано статтю: 06.06.2019

Прийнято до друку: 20.06.2019

УДК 37.017-057.87:316.334.22

DOI: 10.15330/esu.16.186-192

Каріна Федченко,

аспірант, Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ, Україна)

Karina Fedchenko,

Post-graduate student, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine (Kyiv, Ukraine)

fedkeri@gmail.com

ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ЗДОРОВ'Я ОСОБИСТОСТІ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

FORMING OF VALUE ATTITUDE TO HEALTH OF PERSONALITY AS A PSYCHOLOGICAL-PEDAGOGICAL PROBLEM

У статті відображено проблему формування, зміцнення та збереження ціннісного ставлення до здоров'я в широкому розумінні на особистісному та суспільному рівнях.

Ціннісне ставлення до здоров'я – це індивідуальні, вибіркові, свідомі зв'язки особистості з дійсністю, що відображають взаємозалежність потреб особистості з предметами, об'єктами та явищами оточуючого світу, що сприяють формуванню і збереженню здоров'ю або навпаки, загрожують йому.

Цінності та ціннісні новоутворення є основними, "первинними" якостями особистості, що визначають мотиви поведінки і формують характер людини.

Виходячи з того, що здоров'я є гармонія біологічного, душевного і духовного буття людини, проблема здоров'я не може бути розглянута в незалежності від цінностей людини як посередників досягнення вищого рівня існування буття. Кожна людина в певний період свого життя неминуче стає перед індивідуальним ціннісним вибором: куди піти далі і які цінності обрати.

Ключові слова: здоров'я, цінність, ціннісне ставлення, студент, особистість, компонент, аграрні заклади вищої освіти, виховання, мотивація, спосіб життя.

The problem of the formation, strengthening and preservation of value attitudes towards health in a broad sense on the personal and social levels are reflected at the article.

Valuable attitude to health is the individual, selective, conscious connections of the person with reality, reflecting the interdependence of the needs of the individual with objects, objects and phenomena of the surrounding world, contributing to the formation and preservation of health or conversely, threaten him.

Values and value neoplasms are the basic, "primary" qualities of the individual, which determine the motives of behavior and form the person's character. Attitude towards own health is considered as part of man's relationship to itself. Scientists distinguish four areas: physical, mental, spiritual and social in the structure of health. The state of health depends on many factors, including the harmony of the physical, mental and social spheres of health, the internal culture of the individual, the adaptive capacity of the organism.